

REFERANDUMU DOĞRU OKUMAK...

MAHMUT YILBAŞ

Kıbrıs'ta, 24 Nisan'da referandum yapıldı; sonuç, KKTC'de %65 "Evet" Rum Kesimi'nde ise, %75'i aşan oranda "Hayır" oldu.

Referandumun sonuçları taraflarca yorumlanıyor ve daha uzun sürede konuşulacak. Çünkü Annan Planı'nı hazırlatanlar ve hazırlayanların hesabı, referandum ile, sona ermiş değil... Böyle düşünmek, gafletten de öte olur. Kıbrıs meselesi Batı'nın Türkiye ve yakın coğrafya ile ilgili hesaplarının sonucu üzerindeki görünen (kimilerinin gözlerini kapadığı) küçük bir bölümü ve ayrıca bir aşamasıdır. O halde, kendisini Türk Ulusu ve Vatanından, vicdanen sorumlu sayanlar, referandum sonuçlarını iyi değerlendirmek ve iyi okumak yükümlülüğünü taşımaktadırlar.

Sadece referandum sonuçlarını değil, referanduma götüren süreci de çok iyi okumak gerekmektedir...

Evet! Kıbrıs'ta referanduma yani 24 Nisan'a nasıl gelindi?

Her şey, bir adım önde olacağız ve kazan-kazan diplomasisi ile depara kaldırıldı. KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**, bizzat Türk yetkililer tarafından eleştirildi, hatta neredeyse hakarete varacak açıklamalarla süreç dışında bırakılmaya çalışıldı. Kimi zaman "*Denktaş etrafındaki danışmanlarını gözden geçirmeli*" ve kimi zaman da "*Bir kasa portakalınızı bile satamadıktan sonra egemenliğimizin lafı mı olur?*" diyerek Denktaş ve tezleri ile istiskal, bile, edildi.

24 Nisan referandumunda çıkan sonucu Türkiye'de siyasi iktidar ve destekçilerinin izlediği yanlış politika hazırlamıştır. Kıbrıs meselesinde temel yanlışlık siyasi iktidarın "*Görüşmeler Annan Planı temelinde sürmeli.*" dayatmasında bulunmasından kaynaklanmıştır. Denktaş

"*Annan Planı'nı görüşmek Kıbrıs'ı kaybetmektir.*" demesine rağmen, Ankara'daki siyasi iktidara bir türlü laf anlatmak mümkün olamamıştır. Gözü kararmış iktidar yetkilileri, referanduma giden yolda, Türkiye ve KKTC'nin elini zayıflatan bir dizi tavizler vermişlerdir. Bunlar. "*Annan'ın görüşmeleri başlatabilmek için masaya getirdiği önkoşulları ve bu çerçevede müzakerelerde anlaşma olmasa da adını taşıyan planın belli bir takvim içinde referanduma götürülmesinin kabul edilmesi ve plandaki boşlukların Annan tarafından doldurulmasının*", **Davos**'ta söz verilmesi; Türk tarafının plana ilişkin değişiklik taleplerinin planın parametreleri dışına çıkmayacağı hususunda taahhütte bulunması ve her konuda Türkiye'nin bir adım önde olacağının en yetkili tarafından ifade edilmesidir. Yani, Ankara'daki siyasi iktidar karşı tarafa (Rumlara, AB'ye, BM Genel Sekreterliği'ne ve ABD'ye) **açık çek** vermiştir. Bu çek o kadar açıktı ki, sanki bizzat karşı taraf doldurmuş gibiydi... Niçin mi? Çünkü Annan Newyork'tan "*gelmeniz taahhüttür*" diye mektup gönderiyordu. Mektubunda Annan "*Ekselansların*" diye başlayıp "*Bana vermiş olduğunuz teminatı büyük bir memnuniyetle karşılıyorum ve benden gelecek olan 'müzakerelere tekrar başlama' teklifini, özellikle Türkiye tarafından ortaya konan yeni kararlılık rüzgarı altında kabul edeceğiniz şeklindeki genel beyanatlar da beni cesaretlendirmiştir.*" Dedikten sonra da şartlarını sıralamıştır; şartlarının başında da "*planın temel prensipleri ve verilen tavizler üzerinde oynama*" yapılmaması gelmekteydi.

Bütün bu gelişmeler karşısında **Denktaş** yalnızlaştırılmış, tek başına mücadelesini sürdürmek zorunda bırakılmıştı. O'da her defasında "*Annan Planı görüşmeye*

açık bir plan değil, görüşülecek bir yanı yoktur. Annan Planı'nı görüşmek için masaya oturmak demek, bu planı bütün çirkinlikleri, yanlışları ve haksızlıklarıyla referandumuna sunmak demektir. Hayır deseniz de kıymeti yok, bildiklerini yapacaklar. Evet deseniz de yasadışı bir muameleyi yasallaştırmış olacaksınız. Bize yapılan davet müzakere için değil referandum içindir. Annan Planı'nı referandumuna sunmak demek, haritasını kabul etmek, bu kadar göçe boyun eğmek, iki kesimliliğin ve Türkiye garantisinin sulandırılmasını, bu kadar Rum'un içimize gelip yerleşmesini kabul etmek demektir." diye çalmadık kapı bırakmadı, ama dinleyen çıkmadı. Çünkü, vicdanlar susmuş, kulaklar tıkanmış ve gözler perdelenmişti. Gözler ip üzerinde bir o tarafa, bir bu tarafa gidip gelen cambazdaydı.

Görüşme süreci böyle idi de, referandum propagandası başladığında durumlar değişmiş miydi? Hayır! Koşullar daha da ağırlaşmıştı...

Kıbrıs'ta, iki taraf da, yani Rum ve Türk kesimi referandum propagandasında bütün imkanlarını kullanıyorlardı. Rumlar "Hayır" demeye odaklanmışlar, Türk Kesimi ise, sanki, her şeyden vazgeçmiş gibi "Evet" demek için yırtınıyordu.

Rum kesimi, başta Cumhurbaşkanı ve destekleyenleri, bir bütünlük içerisinde halkını "Hayır" demeye çağırıyordu. Sonunda Rumlar, bu çağrıya çok büyük oranda, %75'i uyarak "Hayır" demişlerdir. Rum-Yunanistan tarafı orta ve uzun vadeli çıkarlarını yani "Enosis" iddialarını düşünerek referandumuna sunulan Annan Planı'na "Hayır" demişlerdir. Çünkü çok az ölçüde olsa bile Türklerle iktidar paylaşma ihtimalini taşıyan Annan Planı'nı kendileri için kabul edilemez olarak görmüşlerdir. Nasıl olsa bir süre sonra Kıbrıs Adası'nın bütününlük fiili ve hukuki sahipleri olacaklarına ve Türkleri ise işleminde Batı Trakya Türkleri gibi, azınlık olarak yaşamaya mecbur edeceklerine dair hem kendilerine güven duyulmakta ve hem de karşı tarafın, yani Türkiye ve

KKTC'nin bugüne kadar savundukları tezlerden uzaklaşmakta olduğunu görmekteydiler.

Rum-Yunan ikilisinin böyle tavrı almasına Türkiye'deki siyasi iktidar ve KKTC'de yaşayan "Ne Türküz ne Rum biz Kıbrıslıyız" diyenlerin tutumları da büyük katkıda bulunmuş ve cesaret vermiştir.

Sonuç, KKTC'de Annan Planı'na %65 "Evet" çıkmıştır. Bu sonucun alınması için Kıbrıs Türk Halkına çok yoğun baskılar yapılmış, yalanlar söylenmiş, gerçekler saptırılmıştır. Kıbrıs Türk Halkı "Ahlaksız bir baskı" altında tutulmuştur...

Başta medyanın büyük bir bölümü, Annan Planı hakkında kamuoyuna yanlış bilgi vermiş; ikinci Sevr'e yol açacak bu planı bir nevi "Lozan" olarak takdim etme yarışına girmiştir. Medyanın bu kesimi, sanki Rum ve Yunan medyası ile ağız birliği yapmış gibi davranmıştır. Planı, Türkiye ve KKTC için AB'ye giden yol olarak anlatmışlardır. Basında bazı kalemler, Karen Fogg muhipleri, dış misyondan aldıkları talimatı harfiyen yerine getirerek her gün "Evet" çağrısı yapmışlardır.

Kıbrıs Türk Halkını "Evet" oyu kullanmaya zorlayan sadece medya mı olmuştur? Tek başına medya olsaydı, sonuç bu denli "Evet" çıkmayabilirdi. Kendilerini "Sivil Toplum Kuruluşu" olarak gören kimi, meslek, "dernek" ve "Birlikleri" gazetelere sayfa sayfa "Evet" ilanları verdiler. Ne yazık ki bunlar arasında "Türk Milleti'nin iskeletini oluşturan esnaf-sanatkar, çiftçi ve köylülerimizi temsil ettiklerini iddia eden kuruluşların isimleri bile bulunmaktaydı. Bu ilanlarda, "Kıbrıslı Türkler: ya "Hayır" diyerek uluslar arası toplumda tanınmayan bir devletin vatandaşları olarak, dış dünya ile ekonomik ve siyasi bağlantıları kopuk, gelecek kaygısı taşıyan bir yaşam sürdürme riskini; ya da "Evet" diyerek, Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti'nin eşit ortağı, Kıbrıs Türk Devleti'nin vatandaşları olarak kendi toprakları üzerinde egemenliğini ve kimliğini koruyan, AB vatandaşlığı ve dünya ile bütünleşme imkanı sağlayan bir yaşamı tercih edecekler-

dir." Diyerek KKTC'de yaşayanların Annan Planı'na "Evet" demeleri çağrısı ve baskısı yapılmıştır.

Ankara'da siyasi iktidar temsilcileri ardı ardına yaptıkları açıklamalarla Cumhurbaşkanı Denktaş'a saldırmışlar, Türkiye'ye gelmemesini istemişler neredeyse işi, **sınır dışı edilmesini** talep edecek noktaya kadar taşımışlardır. Kıbrıs Türk Halkını "**Hayır dersiniz sonucuna katlanırsınız.**" diyerek tehdit etmişler; "**Türkiye referandumdan Evet çıkmasını**" istiyor diyerek açıkça müdahale etmişlerdir.

Kıbrıs'ta olanlar "Evet" için "**İç**" ve "**Dış**" propaganda her türlü baskı, tehdit, şantaj, yalan, aldatma, para, çıkar sağlama içerisinde geçmiştir. Bu yetmiyormuş gibi, **ABD**'li, **AB**'li ve **İngiliz** görevliler köy köy gezip "Evet" lehinde propaganda yapmışlardır. Bu dış odaklar, Kıbrıslı Türklerden binlercesini yıllar öncesinden örgütleyip eğitmişler ve hem seçimlerde ve hem referandumda bunları sahaya sürüp ajan olarak kullanmışlardır. Bununla yetinilmemiş, esnafa, belediyelere, sivil toplum örgütlerine "**yardım**" adı altında milyonlarca dolar akıtıp referandumda **fesat** karıştırılmıştır. AB havucu, halkın önüne sürülmüş **iğfal** edilmişlerdir.

Bütün bunlara karşı sadece Cumhurbaşkanı Denktaş karşı çıkmış "**yazık ediyorsunuz AB'den bir tarih uğruna Kıbrıs'ı feda ediyorsunuz**" diyerek, "**Türkiye bizi buna zorlamaktadır, bunlar bizi derinden üzüyor; biz son güne kadar, son ana kadar mücadelemizi sürdüreceğiz, egemenliğimize sahip çıkacağız, Türkiye'den istediğimiz bizi desteklemesidir; bizi bu kadar yaralamamasıdır**" feriyadına ulusal cephe ve birkaç siyasi parti yöneticileri dışında kulak veren çıkmamıştır. Hele, her şey bir tarafa, **askerin** (Genelkurmay'ın) **Kıbrıs'ta bizim istemediğimiz ve etkili olamayacağımız bir politik oluşum olursa; karasular var; arkasından kıta sahanlığı gelir. Kıbrıs Türkiye'ye doğru serbest hareket edemeyeceğimiz bir alan olacaktır. Zaten Batı'da sıkıntımız var, birde güneyde sıkıntı olursa Türkiye hapsedilir.**" **değerlendirmesi arkasın-**

da durmayıp "Referandum treni Newyork'tan hareket etmiştir ve hızla ilerlemektedir. Bundan sonra en önemli husus, **içeride ve dışarıda tüm kurumların; Kıbrıs Türk Halkının herhangi bir baskıya maruz kalmaksızın (Sanki böyle bir durum söz konusu gibi de-Y.N) gerçekleştirilecek bir referandumda hür iradesiyle kendisi için en doğru kararı verebileceği ortamın yaratılmasını sağlamaya çalışmasıdır...** Kıbrıs Türk Halkının ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en doğru kararı vereceğine olan inancımız tamdır." açıklaması var olduğu sanılan "Asker Desteği"nin de mevcut olmadığı veya çekilmiş olduğu, şeklinde değerlendirilince Cumhurbaşkanı Denktaş'a ve temsil ettiği "**ulusalci**" misyona son ve en ağır darbe olmuştur.

Artık, bu koşullarda, KKTC'de, Annan Planı referandumunda, **Kıbrıslı Türklerden, hem Türkiye'nin ve hem de kendilerinin orta ve uzun dönemli çıkarlarını düşünerek karar vermelerini beklemek, acaba, biraz safdillik olmaz mıydı?**

Annan Planı referandumunda KKTC'de çıkan "Evet" sonucu, tek başına bir kuruluş veya şahsa mal edilemez; Sonuç, **Türk Milletinin ortak ayıbıdır.** Sadece ayıp olmakla kalmıyor, anlayan için, **yüz kızartıcıdır** da...

Şimdi ne olacak?..

Ne mi olacak?..

Referandum sonuçlarının açıklanması üzerine neticeyi doğrudan etkilemiş olanların değerlendirmesi, "**son 50 yılın en büyük diplomasi başarısı**" dır oldu. Tabii malum basında buna katıldı ve ortalığı bir sevinç kapladı. Bunlara göre "**Hayır**" demekle Rumlar kaybetmiş, "**Evet**" demekle de Türk tarafı kazançlı çıkmış ve böylece "**zafer**" kazanılmıştı ...

Onlara göre işte sonuç bu!.. yani son 50 yılın en büyük diplomatik başarısı... Bunu sadece onlar mı söylüyor? Yok!.. **Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'te bu kanatta.** Nereden mi çıktı? TBMM Başkanı'nın resepsi-

yonunda gazetecilerin sorularını ekranlarda, böyle cevaplandırdı da...

Gerçek böyle mi? **Yani Kıbrıslı Türkler %65 oranında "Evet" demekle hem kendileri ve hem de Türkiye için "Hayır" ı bir iş mi yapmış oldular?** İlk günlerdeki sevinç, gelişmelerle önce suskunluğa, sonra da olur mu böyle, verdiğiniz sözleri yerine getiriniz, hakkımızı istiyoruz diyenler ortaya çıkmaya başladı. Hani! "Hayır" diyen Kıbrıs Rum Kesimi kaybetmişti, zararlı çıkmıştı. Adamlar AB, ABD ve BM Sekreterliği görevlilerinin "Ayıp ettiler, sözlerine güvenmiştik" ve "artık Türklerin tecrit edilmişliği devam ettirilemez" gibi bir iki açıklamadan sonra, Kıbrıs Rum Kesimi'ne, Ada'nın tümüyle ilgili haklar ardı ardına verilmeye başlandı. Böylece Rumlar, **Enosis**'i büyük ölçüde gerçekleştirmiş, Kıbrıs topraklarının dörtte üçünü, temsil yetkisinin tamamını ele geçirip AB koruması altına girmiş olmaktadır. Rumlar bu başarıyı, Annan Planı sürecinde hem **onurlu** ve hem de **akıllı** davranmakla sağladı. Onurlu davrandı, çünkü işine gelmeyecek kararları kabul etmesi için **baskılara boyun eğmedi**. Gerekğinde AB ve ABD baskılarına boyun eğmedi, karşı koyma cesaretini gösterdi. Bunu hem siyasetçi ve hem de basını yaptı. Ayrıca, akıllı da davrandı. AB'nin, Yunanistan'ın desteği oldukça kendisini asla cezalandırmayacağını da hesapladı. Bu hesabı yapacak kadar **yöneticileri, siyaset, diplomasi ve tarih bilincine sahiptirler**. AB'nin kısa bir süre sonra kendilerine "Hayır" ın bedelini değil, Türk tarafına "Evet" demenin bedelini ödeyeceğini de iyi bilmekteydiler.

Zaten, durum ve gidişat bunu göstermektedir. Referandumda %65 "Evet" demekle Türk tarafının pazarlık gücü daha da azaltılmış, eli kolu bağlanmıştır. "Evet" li ufak ödülleri karşılığında önemli ve hayati çıkarlardan vazgeçebileceği mesajı karşı tarafa verilmiştir. Bundan sonra, Annan Planı'na "Evet" denilmesi için her türlü çaba sarf eden iç ve dış mihraklar Türk Askeri'nin Ada'dan çekilme sürecini başlatmasını Rumların, Kıb-

rıs'ın tamamını temsil ettiği isteklerinin kabul edilmesini, Türkiye'nin garantörlüğünün yumuşatılması gibi bir dizi talepleri hem KKTC ve hem de Türkiye'ye dayatacaklardır, çünkü "Evet" demekle bunun yolunu açmışlardır. Hele, acı ama, "Evet" diyen Kıbrıslı Türklerin bir kısmı Türkiye'den tamamen kopma niyetiyle oy kullanmış, kampanyada "İşgalci asker", "yakamızdan dışın" diyerek bir an önce Avrupa'ya girmek uğruna Güneydeki Rum devletine yamanmayı bile göze almış iseler, gelecek Türk tarafı için hiç te iç açıcı görünmemekte "Evet" demekle "Dimyat'a pirince" giderken "Evdeki bulgurdan" olunacak gibi görünmektedir.

Niçin mi?

Çünkü, Ankara'da siyasi iktidar bugüne kadar "AB'den bir "Müzakere tarihi" alabilmek için vermeyeceği ödün, tanımayacağı taviz bulunmadığı niyetini her hareketiyle göstermiştir. En son örnek ise, Güney Kıbrıs Rum yönetiminin (GKRY) Türkiye tarafından tanınması hususundaki açıklamadır. İktidar sorumlusu "Dünya tanımış ben tanıyorum demekle siz ne yapabilir misiniz? Böyle bir şey olur mu? Bunlar anlamsız. Dünya gerçeklerinin içinde yerimizi almaya mecburuz. Ben bugün o merasime niye gidiyorum, bunun için gidiyorum." derken hiçbir tereddüt göstermemiştir. Sonradan, yetkililer istediği kadar "Referandumlar adada iki ayrı halkın var olduğu ve birinin diğerini temsil etmediğini doğrulamıştır. Rumlar, Kıbrıs Türklerini temsile yetkili olmadıkları gibi, eşit statüye sahip Kıbrıs Türkleri veya adanın tamamı üzerinde yetki veya egemenlikleri de bulunmamaktadır. Kıbrıs Cumhuriyeti, Kıbrıs Türklerine zorla empoze edilemez" desinler; **atı alan Üsküdar'ı çoktan geçti. Sizi ciddiye alacak, dinleyecek kimseyi, artık bulamazsınız. Aslında, bunu siz de biliyorsunuz ; ancak "anlı-sanlılar sözlerinde durdu mu ki biz de duralım"**, yeter ki amı geçştirelim diye, içinizden geçirmektesinizdir!..

Bu ense olduktan sonra, daha çok şamar yenir!..